

עזה כמוות

ראובן בן-יוסף

שימני כחותם על-לבך כחותם על-זרועך כי עזה כמוות אהבה קשה
כשאול קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה: מים רבים לא יוכלו
לכבות את האהבה ונהרות לא ישטפוה אם-יתן איש את-כל-הון ביתו
באהבה בוז יבזו לו:

כמה מאות מטרים מהמחסום, הפל
משתנה, השדות הרחבים ששעממו
אותך בתנובה בלי גבול הגיעו לגבול
ארץ הנתחים, בסתן קטן
חמור בתור גמל לשלל זוהי
אותה סכה בכרם מלונה במקשה
כאשר קראת, ועל העיר הנצורה
אתה שומע מפי חיל ממול
שנהרגו עשרת אלפים
במצור על עזה במלחמת העולם
הראשונה שראית מאז המחסום,
תמירה, גב זקוף, צוואר כמגדל
לשאת השד יודע בסל אולי
אתה יודע איפה מקדש דגון
שהפיל שמשון הגבור? נתחים
דוחקים דקלים דורות הדרים איפה
יש להם מקום כשיריתי בכפר
פגעתי מארבעה מטרים, צרור ישר
בפרצוף, ואתה פונה לראות אותו
גוש חילים תוהה בעד החלונות
על עיר מתגשמת ברפס, אפרה ועצובה
היתה כשנספרדנו, אבל אמרתי רק ארבעים יום.

הרחוב ארץ, כשצריכים לשמר עליו.
בכפר אתה מכיר ארץ וברוש. האויר
דחוס בגלל גאות הגילוס. ליד המסגד
אתה מכיר שטה וערבה. החנוני
בחליפה השחוקה יושב כמו בסביב הקודם
אל המכתבה, מתחת ללוח הזכוכית
אתה כבר מכיר מין בית, גם פנים
של משפחה אולי, האויר דחוס
כי בחנות אין אלא אויר.

הֶרְחוּב אֶרֶץ, בְּחַנּוּת הָאֲרֶכֶה עוֹד שׁוֹמְרִים
 שְׁקִים שְׁנֵתְרוּקְנוּ, עַל הַשְּׁלֶחֶן
 מְנַחִים פְּנֻקְסֵי הַחֲשׁוֹן לְפִי סֹדֵר.
 בְּחַנּוּת הַשְּׁנִיָּה, הַתְּקִינֵנו מְדַפְּסִים תְּדָשִׁים
 לְהַחְזִיק בְּרֵג אוֹ שְׁנִים, מִפְּתַח שְׁנֵי,
 פְּטִישׁ. לִיד הַשּׁוֹק אֶתָּה מְכִיר תְּמָר
 וּבְחַנּוּת מִמּוֹל הָאֲוִיר דְּחוּס בְּגֻלָּל
 הֶרְמוֹן אֶתְמוֹל, זִיזֵי זְכוּכִית אֶטוּמָה
 בְּדָם. בְּרֶחוּב הָאֶרֶץ אֶתָּה מְכִיר אֶדָם
 אָחַד, הַשּׁוֹמֵר הַבָּא. שְׁיִמְהֵר וַיָּבֹא.

לְפָנוֹת עֶרֶב הִילָדִים מְשַׁחֲקִים כְּדוֹרְגָל
 בְּמִגְרֵשׁ לִיד הַשּׁוֹק, שָׁם גְּזָרְק אֶתְמוֹל
 רְמוֹן וְהֵרֵג אִישׁ. הִילָדִים אֵינָם אֲנָשִׁים
 שְׁיֵאֲבָדוּ בְּצַפִּיפוֹת הֶרְחוּב. אֶתָּה רוֹאֵה אוֹתָם
 בְּבִקָּר מְפָרִיחִים עֲפִיפוֹנִים בְּרוּחַ הַיָּם
 שְׁאֲסוֹר לָךְ לְרַחֵץ בּוֹ. אֶתְרִים שְׁתִּים
 תַּחַת סְלֵי מְלוֹנִים, כִּי זוֹ עוֹנֵת הַמְּלוֹנִים.
 אֶתְרִים מְשֻׁנָּחִים, גְּדוֹל עַל קֶטֶן עַל פְּעוּט
 וְכִשְׁאֶתָּה עוֹבֵר הֵם צוֹעֲקִים "יְהוּד!" וְהַפְּעוּט
 גְּבִהָל, "יְהוּד!" וְהוּא גְּמָלֵט עַל גִּפְשׁוֹ
 לְקוֹל תְּרוּעַת מְשֻׁנָּחֵיו. הִילָדִים
 אֵינָם אֲנָשִׁים וְאֶתָּה רוֹאֵה יְלָדָה
 צְהַבְהֶבֶת בְּשִׁמְלָה פְּרַחֲוִינִית, שֶׁקְ גִּסְרֵת
 עַל שְׁכָמָה. לִיד דּוּכָן מְגִדְנוֹת הִיא מְצִיָּצָה
 עֲלֶיךָ רִנָּע, פְּנִיָּה מְלִכְלוּכֹת וַיְפּוֹת,
 וּמְנִיחָה אֶת הַשֶּׁק. בְּשִׁפָּה הַבְּלִתִּי מוּבִנָּת
 הִיא מְבַקֶּשֶׁת וְהַמוֹכֵר מְסָרֵב, הָאֲנָשִׁים
 אֵינָם יְלָדִים, וְאֶתָּה רוֹצֵה לוֹמֵר
 אֲבָל אֲסוֹר לָךְ לוֹמֵר, מִמִּילָא כְּבָר גִּטְלָה
 אֶת הַשֶּׁק, שְׁבוּ פְּעֻמֵּיהָ לְרֶחוּב הַצְּפּוּרָה.

אֵין לְהַתְרַעַם עַל שֶׁחַנּוּנִים גָּחִים.
 אֶתָּה הוֹלֵךְ וְהִזְמֵן מִתְקָדָם אֶתָּךְ, דּוּמָה
 שְׁהַעִיר כְּבָר מְכַרֵת וְתוֹשָׁבִיָּה
 יְדִידִים. הִנֵּה מְחִיכִים אֶלֶיךָ
 מִתּוֹךְ בֵּית־הַמְּלָאכָה, בּוֹ מְפִלְיָאִים לְקַלְעַ
 בְּגַמִּישוֹת מְזֻרְחִית כְּסֹאוֹת מְעֻשָׁת תְּשַׁבֵּץ.
 לוֹלֵא הַעוֹזֵי הַיֵּית תִּיר, אֶתָּה לוֹגֵם
 קָפָה בְּסִמְטָה לִיד הַכְּכָר, מְשֻׁמָּה
 לְפָנֵי הַמְּסַגֵּד לְהַתְפַּעֵל מִרַחֵב הַשְּׁטִיחִים

בַּחֲלָל הָאוֹלָם. בִּימֵי שְׁמֹשׁוֹן נִצַּב כָּאֵן
פֶּסֶל שֶׁל דָּג, וּבִשְׂוֹק רָאִיתָ כְּרִישׁ
שֶׁנְּדוּג בַּמַּיִם הַקְּרוֹבִים הָאֵלֶּה. תִּלְוֵאֵי
וַיְכַלֶּת לֹמֵר לְכָל הַחֲכִיבִים הָאֵלֶּה
בּוֹאוּ נִשְׁחָה, כְּלָנוּ עֲרָמִים בְּאוֹתוֹ
חֶפֶץ נוֹפֵל לְרַחֹב וּמִתְפַּזְרִים מֵהָר
וְאַתָּה רוֹאֶה לָאֵט לִפְתָּע, הַמְּכוֹנִית
חוֹלֶפֶת וְאַתָּה מְאַחֲרֵי הָעֵמוּד
וְהַחֶפֶץ מִתְפּוֹצֵץ וְאַתָּה רֵץ
בְּרַחֹב בְּשֶׁבֶר הַשְּׁנֵיָה הַמִּתְמַשֵּׁף
עִם עוֹד חֵילִים רְצִים וַיּוֹרִים
בְּרַחֹב הָאָרֶץ וְהָרִיק לְכַחֲמֵינוּ שְׁלוֹם.

לֵיל עֶצֶר וְאַשְׁנָבִים. הִיִּית אֹמֵר
כְּמוֹ עוֹר אֶלֶּא שְׂאֵתָה חוֹזָה בְּסִיּוּטָךְ
אֶת הַקִּבְצָן קָם מִרְבֵּצוֹ וְשׁוֹלֵף פְּגִיוֹן.
בְּתִים סְתוּמִים, סְמֻטָּאוֹת עֲלוּמוֹת, אֲשֻׁנָּבִים.
בְּבִסִּי קָשָׁה לִישׁוֹן בִּיּוֹם מַחֲמַת
הַזְּבוּבִים, וּבְלִילָהּ מִי שְׂאֵינִי שׁוֹמֵר רוֹאֶה
סֶרֶט, כְּגוֹן עַל נְעָרוֹת מִתְפַּרְקְדוֹת
בְּפִשׁוּק רְגָלִים, וּגְבָרִים מְשַׁחֲקִים בְּגִלּוֹת.
מִכָּל אֲשֻׁנָּב מְצִיצִים, אֶתָּה יְכוֹל לְחוֹשׁ.
הַמְגִיד בְּעַל פְּנֵי הַסּוֹס גּוֹרֵר אַחֲרָיו
זְבוּבִים וְקָשָׁה לִישׁוֹן, אֲבָל בְּלִילָהּ
פִּשׁוּק הַרְגָלִים אֲטִי, לֹא כְּאַשְׁנָבִים
הַמְשַׁלְּחִים אֲשֵׁם לִפְתָּע. כָּל בֵּית חוֹמָה
וּלְמַעֲלָה, מְאַחֲרֵי וִילּוֹן אָדָם
כְּבָה אֹרֶךְ הָעֶצֶר הָאֲחֵרוֹן. מִי שְׂאֵינִי
עַר בְּלִילָהּ פּוֹקֵחַ עֵינָיו אֶל נְעָרוֹת
הַמְפַּשְׁקוֹת רְגָלֵיהֶן וּמִמְתֵּינּוֹת לְגִלָּהּ
הַקּוֹלְעַת, בְּגִלְגוּל אֲטִי אֶל פְּנִימִיוֹתָן.
אֶתָּה אֹמֵר לֹא לְהִשְׁגִּיחַ בְּאַשְׁנָבִים
וּלְהַעֲמִיד פְּנֵי עוֹר קִבְצָן. הָרִי הַמְגִיד
זְמוּם עַל הַמְּמַכֵּף הַחֲרוֹץ שְׂרָה וּפְגַע
בְּאִשָּׁה אֲמֶשׁ, אִם כִּי לֹא גָזַף בּוֹ רְשָׁמִית.

רַק בְּלִילָהּ, יָשׁוּב עַל גַּג הַשְּׂמִירָה מוֹל הַיָּם,
זְכַרְתָּ אִשָּׁה בְּאַרְץ חֲפְשִׁית מְסוּרָה,
בְּמִרְחֵבֵי תְבוּאָה עֲנָה כְּגִבְעוּל, כָּאֵן
בְּרַחֹב קָשָׁה לְתָאֵר. הָאֲוִיר חֲרוּף הַיּוֹם,
חֲרִבּוּנֵי קוֹץ בְּדַמוֹת עֲלָמוֹת בְּשַׁחֲוִרִים

העוֹבְרוֹת וְעַל רֵאשׁוֹן סֵל, נִצְנוֹץ סַגְדִּי
 פְּלִסְטִיק מִתַּחַת לְשִׁלְמוֹת הַסּוּד. מִמָּה
 הֵן חוֹשָׁשׁוֹת, אֵין גְּבָרִים שִׁיבִיטוּ בָּהֶן,
 אֵין גְּבָרִים בְּעֵזָה אֶלָּא פִּצּוּצֵי פֶתַע
 כְּאֵלוֹ לֹא יִדְעוּ מִנּוּחַ עִם נָשִׁים.
 בְּלִילָה, מֵעַל הַחַוִּילוֹת לְאַרְךָ הַחוּף
 זְכַרְתָּ שִׁישׁ לָךְ אִשָּׁה אֲשֶׁר יִרְכִיבָהּ
 כְּמוֹ גְּלִי הָאֶפֶל הֶלְלוּ מִתְרוֹמְמוֹת אֵלֶיךָ
 בְּחֻלְקוֹת גְּלוּיָהּ. הַגְּבָרִים בְּעֵזָה זֹעֲפִים
 וְחַוִּילוֹת נִכְבְּדֵי הַעִיר לְאַרְךָ הַחוּף
 קָשְׁטוּ בְּגוּנֵי רֶךְ. אֵין מִבִּיטִים בְּנָשִׁים.
 בְּכָל זֹאת עוֹבְרֵת אַחַת, כְּאֵלוֹ זֶה עָתָה
 עָלְתָה מִן הַמַּדְבָּר, פְּנֵי תַמְרִים מִתְקוֹת
 וְגוֹף רָמוֹז בְּרוּחַ, אֲבָל לָךְ יֵשׁ אִשָּׁה,
 וּבְחַוִּילוֹת לְאַרְךָ הַחוּף אֵין מַחְסוֹר בְּכֶסֶף.

בַּיּוֹם הָאֲחֵרוֹן, בְּגִלְל כְּדוּר אֶחָד שֶׁהִבְזִיק
 בֵּין הַמַּצְבּוֹת, אִתָּה נֶאֱלָץ לְלַמֵּד
 עוֹד שְׁעוֹר בַּהִסְטוֹרִיָּה: שְׁלֹש־מֵאוֹת
 גְּבָרִים בְּחֻצַּר בֵּית־הַסֵּפֶר, מְקוֹם מִתְאִים
 לְמַכְלָאָהּ. בְּנֵי הַמּוֹזַל שֶׁנֶּאֱסָפוּ בְּרֵאשׁוֹנָה
 יוֹשְׁבִים בְּצֵל הַקִּיר, הַשָּׂאֵר מְכֻסִּים
 רֵאשָׁם בְּמִטְפַּחַת. הַשֶּׁמֶשׁ יוֹקֵדֵת עֲדִין
 גַּם אִם פָּרְקוּ אֶהְלֵי קֶדֶר. אִתָּה מֵרָשָׁה
 לְצַעִירִים בְּגִיל הַגִּיּוֹס לְגִשְׁתׁ אֶל הַבְּרוֹז.
 הָאִם הֵם שֶׁהִתְקוּמְמוּ בִּירְיָה בּוֹדְדֵת
 עַל זַחְלָם הָעוֹבֵר בְּבֵית־קְבָרוֹת חָשׂוּף?
 אֲנֹשֵׁי הַבִּטְחוֹן בּוֹדְקִים אֵת הַמַּסְמְכִים, דּוֹמָה
 שְׁלֹא הִיְתָה יְרֵיָה, לֹא יֵרֵד הַזַּחְלָם
 לְסֶרֶק בֵּין הַמַּצְבּוֹת בְּכָדִי, וְהַבְּדִיחָה
 לֹא הִצְחִיקָה אֶתְכֶם מִמָּשׁ: בְּחַיִּי,
 מָה הִרְעַשׂ שָׁם לְמַעְלָה? אִתָּה מֵרָשָׁה
 לְבַחֲזוֹר, וְדַאי אָב לִילָדִים, לְגִשְׁתׁ וּלְשִׁתּוֹת.
 עוֹד בְּרָה הַחֲמָה, אֵךְ הִלֵּט בְּרַח
 מֵהַפְּנִים הַמְּאֻבְּנִים הָאֵלֶּה אֶל בֵּית־קְבָרוֹת
 בּוֹ מִסְתַּעַר זַחְלָם מְלֵא חִילִים צוֹחֲקִים
 מָה הִרְעַשׂ שָׁם לְמַעְלָה! תִּהְיֶה בְּשֶׁקֶט! בְּחַיִּי!

הַמְּגִיד בְּעַל פְּנֵי הָאֲנֻדְרָטָה מְבָרֵךְ אֶתְכֶם
 עַל תְּפִיסַת הַחֲשׂוּדִים וְזוּהוֹ, אֲרַבְעִים יוֹם,
 הֶרְכַב פּוֹנָה צְפוּנָה. תִּמְקַת מְמוֹת

בְּקִבְרֹת עוֹר תַּחַת רִסְיֵי פְּסִילִים.
 יִפֶּה הִיא הָאֲהָבָה הַזֹּהָרָה כְּמוֹ חוֹל, נֶאֱוָה
 כְּרִקִיעַ קִיִּצִי, אֵימָה כְּחֹמַת אֲשַׁנְבִּים,
 אֲבָל הַמְגִיד מְרֻצָּה וְזֹהוּ, לֹא נִהְרָגְתֶּם
 וְהִרְגַּתֶּם אִךְ מַעַט. הִרְכַּב דוֹהַר דְּרָךְ
 דְּקָלִים דוֹרָה הַדְּרִים אֵיפֹה יֵשׁ לָהֶם מְקוֹם
 לַעֲשׂוֹר פְּרוֹת וְלוֹל, וְלִפְנֵי שְׁנֵה שְׁתַּלְּתִי
 פְּרָחִים. בְּהַתְּקַרֵּב אֶל הַמַּחְסוֹם
 אַתָּה נִכְסַף פְּתָאם אֶל שְׁדוֹת פְּתוּחִים, כְּמוֹ
 שְׂאֵמְרִי לָךְ זֶה עוֹבֵר מֵהַר, אֶל מְרַחֵב
 שִׁמְשִׁיךְ עַד רְחוֹבוֹת אֶרֶץ וְאֵינִי בְּרָגֵל.
 כְּמָה מֵאוֹת מְטָרִים מֵהַמַּחְסוֹם הַפֶּלַל
 חוֹזֵר וְאֵתָה רוֹצֵה לֹמֵר עַל הַצָּבָא
 שְׂדָבֵר אֶחָד לְמַדּוֹ אוֹתִי, אֵת הַדְּרָךְ אֶרְץ,
 וּבְדוּכָן שֶׁל יָד מְרַדְּכִי עוֹד מוֹכְרִים דְּבֶשׁ.